

O‘ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSİYALAR OQIMINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI

Navruz Islamov,

Xalqaro Nordik universiteti
Xalqaro loyihalar, protokol va safarlarni
tashkil etish bo‘limi boshlig‘i.
Stajyor-tadqiqotchi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Mamlakat iqtisodiyotiga jalb etilayotgan xorijiy investitsiyalarning hozirgi holati va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinib, investitsiyalarni boshqarish tizimida mavjud muammolar aniqlangan. Tadqiqot davomida investitsion muhitni yaxshilash, investitsiya jarayonlarini raqamlashtirish, investitsion risklarni boshqarish va hududiy investitsiya siyosatini takomillashtirishning ustuvor yo‘nalishlari asoslab berilgan. Shuningdek, xorijiy investitsiyalar oqimini samarali boshqarish maqsadida sun‘iy intellekt, Big Data texnologiyalari hamda raqamli monitoring tizimlaridan foydalanish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari investitsiya siyosati samaradorligini oshirish va mamlakatning investitsion jozibadorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: xorijiy investitsiyalar, investitsiya oqimi, investitsiyalarni boshqarish, investitsion jozibadorlik, investitsiya siyosati, raqamli texnologiyalar, sun‘iy intellekt, Big Data, investitsion risklar, investitsion monitoring, hududiy rivojlanish, innovatsion loyihalar.

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi va xalqaro kapital harakatining jadallashuvi sharoitida xorijiy investitsiyalar mamlakatlarning barqaror iqtisodiy o‘rishini ta’minlash, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda yangi ish o‘rinlarini yaratishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlar uchun to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, eksport salohiyatini oshirish va

xalqaro raqobatbardoshlikni kuchaytirishning asosiy manbalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini yaxshilash, investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish hamda xorijiy investitsiyalar oqimini ko'paytirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakatda iqtisodiyotni liberallashtirish, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, investitsion qonunchilikni takomillashtirish va investorlarning huquqlarini himoya qilishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, “O'zbekiston - 2030” strategiyasi doirasida iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish, raqamli transformatsiyani jadallashtirish va xususiy sektor ulushini oshirish bo'yicha muhim vazifalar belgilangan.

O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarish va investitsion muhitni yanada yaxshilash maqsadida so'nggi yillarda keng ko'lamli institutsional islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi tomonidan investorlarga xizmat ko'rsatish tamoyili joriy etilib, investitsiya loyihalarini tanlash, ekspertizadan o'tkazish va amalga oshirish jarayonlari soddalashtirildi. Shuningdek, investorlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish mexanizmlari takomillashtirilib, xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalar uchun qulay huquqiy va institutsional sharoitlar yaratildi.

Bundan tashqari, vazirlik tomonidan hududlarga xorijiy investitsiyalarni faol jalb etish, investitsiya loyihalarining raqamli monitoring tizimini joriy etish hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Natijada investitsiya jarayonlarining shaffofligi oshib, investitsiya loyihalarini boshqarish samaradorligi kuchaymoqda. Mazkur islohotlar mamlakatning investitsion jozibadorligini yuksaltirish, iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Mamlakatda olib borilayotgan izchil investitsiya siyosati natijasida xorijiy investorlarning O'zbekistonga bo'lgan ishonchi ortib bormoqda. 2025-yilning birinchi choragida o'zlashtirilgan xorijiy investitsiyalar hajmi 8,7 milliard AQSh dollarini tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan qariyb 20 foizga o'sgani investitsiya muhitining jozibadorligi ortayotganidan dalolat beradi. Shuningdek, energetika, kimyo, farmatsevtika, transport-logistika va qishloq xo'jaligi kabi ustuvor tarmoqlarda yirik investitsiya loyihalari amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, global iqtisodiy beqarorlik, investitsiyalar uchun xalqaro raqobatning kuchayishi, investorlar talablarining o'zgarishi hamda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Investitsiya jarayonlarini raqamlashtirish, hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish, investitsiya risklarini samarali boshqarish va investorlar bilan ishlashning innovatsion usullarini joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Shundan kelib chiqib, O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini takomillashtirish, mavjud muammolarni aniqlash hamda xalqaro tajribalar asosida samarali taklif va tavsiyalar ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqot aynan ushbu masalalarni o'rganishga qaratilgan bo'lib, mamlakatning investitsion salohiyatini yanada oshirish va barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarish samaradorligini baholash maqsadida so'nggi yillardagi investitsiya ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Tahlillar natijasida 2025-yilning birinchi choragida mamlakat iqtisodiyotiga jalb etilgan xorijiy investitsiyalar hajmi 8,7 mlrd AQSh dollarini tashkil etgani va bu ko'rsatkich 2024-yilning mos davriga nisbatan 20 foizga yuqori ekani aniqlandi. Ushbu o'sish investitsiya muhitini yaxshilashga qaratilgan

institutsional islohotlar, investorlar uchun yaratilgan qulay sharoitlar hamda xalqaro iqtisodiy hamkorlikning kengayishi natijasi sifatida baholanishi mumkin.

Mavjud ma'lumotlarga ko'ra, 2025-yilda mamlakatga jami 42 mlrd AQSh dollari miqdorida xorijiy investitsiyalarni jalb qilish rejalashtirilgan bo'lib, ushbu mablag'lar hisobidan 81 ta yirik hamda 8 mingdan ortiq o'rta va kichik investitsiya loyihalarini amalga oshirish ko'zda tutilgan. Agar birinchi chorakda o'zlashtirilgan 8,7 mlrd dollar yillik reja bilan taqqoslansa, yillik maqsadning qariyb 20,7 foizi bajarilganligini ko'rish mumkin. Bu esa investitsiya dasturlarining amalga oshirilish sur'atlari yuqori ekanligini va yil yakuniga qadar belgilangan ko'rsatkichlarga erishish imkoniyati mavjudligini ko'rsatadi.

Shuningdek, investitsiyalarning tarmoq kesimidagi taqsimoti tahlili shuni ko'rsatadiki, asosiy kapital oqimi energetika, metallurgiya, kimyo, farmatsevtika, transport-logistika va qishloq xo'jaligi tarmoqlariga yo'naltirilmoqda. Mazkur holat sanoat ishlab chiqarishini modernizatsiya qilish va eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilayotgan bo'lsa-da, yuqori texnologiyalar, ilmiy tadqiqotlar va innovatsion startaplar ulushining nisbatan pastligi investitsiyalarni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi. Shu sababli investitsiya jarayonlarini raqamlashtirish, hududlar kesimida investitsion monitoring tizimini joriy etish hamda innovatsion loyihalarni moliyalashtirish ulushini oshirish xorijiy investitsiyalar samaradorligini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.

Xorijiy investitsiyalar oqimini samarali boshqarish mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida O'zbekistonda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va boshqarish tizimi tahlil qilinib, ushbu sohada mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etishning ustuvor yo'nalishlari aniqlandi. Quyidagi jadvalda investitsiyalar oqimini boshqarish jarayonidagi asosiy muammolar, ularning iqtisodiy ta'siri va takomillashtirish bo'yicha tavsiya etilayotgan chora-tadbirlar keltirilgan.

1-Jadval.

O‘zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishdagi muammolar va ularni takomillashtirish yo‘nalishlari.

Mavjud muammolar	Investitsion faoliyatga ta’siri	Takomillashtirish yo‘nalishlari	Kutilayotgan natijalar
Ma’muriy va byurokratik tartib-taomillarning murakkabligi	Investitsiya loyihalarini amalga oshirish muddati uzayadi	Davlat xizmatlarini to‘liq raqamlashtirish va Yagona darcha tizimini kengaytirish	Investitsiya jarayonlarining tezlashishi
Hududlar o‘rtasida investitsiyalar notekis taqsimlanishi	Ayrim hududlarda iqtisodiy faollik past bo‘lib qoladi	Hududiy investitsiya dasturlarini kuchaytirish va differensial rag‘batlantirish mexanizmlarini joriy etish	Hududlararo investitsiya muvozanati ta’minlanadi
Investitsion risklarni baholash tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi	Investorlar ishonchi pasayadi	Risklarni baholashning raqamli va sun’iy intellekt asosidagi tizimlarini joriy etish	Investitsion xavflar kamayadi
Investitsiya loyihalari monitoringining samarasizligi	Mablag‘lardan foydalanish samaradorligi pasayadi	Onlayn monitoring va nazorat platformalarini yaratish	Loyihalar ijrosi ustidan nazorat kuchayadi
Innovatsion va yuqori texnologiyali loyihalarga investitsiyalar ulushining pastligi	Iqtisodiyotning texnologik rivojlanishi sekinlashadi	Innovatsion loyihalar uchun maxsus moliyaviy imtiyozlar va fondlarni tashkil etish	Yuqori qo‘shilgan qiymat yaratuvchi loyihalar soni ortadi

Jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarish tizimini takomillashtirishda raqamlashtirish, hududiy investitsiya siyosatini kuchaytirish hamda investitsion risklarni boshqarish mexanizmlarini modernizatsiya qilish ustuvor ahamiyat kasb etadi. Ushbu yo‘nalishlarda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar investitsiya jarayonlarining shaffofligini oshirish,

investorlar uchun qulay biznes muhitini shakllantirish va mamlakat iqtisodiyotiga jalb etilayotgan xorijiy kapital hajmini yanada ko'paytirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari asosida O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarish tizimini yanada takomillashtirish zarurati aniqlandi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, investitsiya jarayonlarida raqamlashtirish darajasini oshirish, investorlar bilan o'zaro aloqalarni soddalashtirish hamda investitsion risklarni boshqarishning zamonaviy usullarini joriy etish investitsion muhit samaradorligini oshirishning muhim omillari hisoblanadi. Shu munosabat bilan xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishning takomillashtirilgan mexanizmi ishlab chiqildi.

2-Jadval.

O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishning takomillashtirilgan mexanizmi

Boshqaruv yo'nalishi	Amaldagi holat	Taklif etilayotgan takomillashtirilgan mexanizm	Kutilayotgan iqtisodiy samaralar
Investitsiya loyihalarini monitoring qilish	Monitoring jarayonlari qisman avtomatlashtirilgan	Sun'iy intellekt va Big Data asosidagi raqamli monitoring tizimini joriy etish	Loyihalar ijrosining shaffofligi va nazorat samaradorligi oshadi
Investorlar bilan ishlash tizimi	Murojaatlarni ko'rib chiqish jarayoni ko'p bosqichli	Yagona elektron investitsiya platformasini yaratish	Investorlar uchun vaqt va xarajatlar qisqaradi
Investitsion risklarni baholash	An'anaviy ekspert baholash usullari qo'llaniladi	Raqamli risk-baholash va prognozlash tizimlarini joriy etish	Investitsion xavflar kamayadi va investorlar ishonchi ortadi
Hududiy investitsiyalarni boshqarish	Investitsiyalar ayrim hududlarda jamlangan	Hududlarning investitsion reyting tizimini joriy etish	Investitsiyalar hududlar bo'yicha muvozanatli taqsimlanadi

Innovatsion loyihalarni moliyalashtirish	Yuqori texnologiyali loyihalar ulushi past	Venchur fondlari va innovatsion investitsiya dasturlarini kengaytirish	Innovatsion iqtisodiyotning rivojlanishi jadallashadi
Davlat va investorlar o‘rtasidagi hamkorlik	Aloqa mexanizmlari yetarli darajada integratsiyalashmagan	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi raqamli hamkorlik platformalarini rivojlantirish	Investitsiya loyihalari soni va samaradorligi ortadi

Jadvalda taklif etilgan mexanizmlar xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishning zamonaviy yondashuvlariga asoslangan bo‘lib, ular investitsiya jarayonlarining shaffofligini oshirish, boshqaruv xarajatlarini kamaytirish va investorlar uchun qulay muhit yaratishga xizmat qiladi. Mazkur takliflarning amaliyotga joriy etilishi investitsiya faoliyatining samaradorligini oshirish bilan birga, iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiya qilish, hududlar investitsion jozibadorligini kuchaytirish hamda mamlakatning xalqaro investitsiya bozoridagi raqobatbardoshligini yanada yuksaltirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarish tizimini takomillashtirish mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlash, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va xalqaro investitsiya maydonidagi raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida amalga oshirilgan tahlillar natijasida investitsiya muhitini yaxshilash bo‘yicha olib borilayotgan islohotlar xorijiy investitsiyalar hajmining o‘sishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatayotgani aniqlandi. Shu bilan birga, investitsiyalarni hududlar va tarmoqlar kesimida samarali taqsimlash, investitsion risklarni kamaytirish hamda boshqaruv jarayonlarini yanada raqamlashtirish zarurati saqlanib qolmoqda.

Tadqiqot natijalari xorijiy investitsiyalar oqimini boshqarishda raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt asosidagi monitoring tizimlari, investitsion risklarni prognozlash mexanizmlari va investorlar bilan ishlashning yagona elektron platformalarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etishini ko‘rsatdi. Shuningdek,

hududlarning investitsion jozibadorligini oshirish, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish hamda innovatsion loyihalarni moliyalashtirish tizimini rivojlantirish investitsiya siyosatining ustuvor yo‘nalishlari sifatida belgilandi.

Taklif etilgan chora-tadbirlarning amaliyotga tatbiq etilishi investitsiya jarayonlarining shaffofligi va samaradorligini oshirish, investorlar ishonchini mustahkamlash hamda mamlakat iqtisodiyotiga jalb qilinayotgan xorijiy kapital hajmini ko‘paytirishga xizmat qiladi. Natijada O‘zbekistonning xalqaro investitsiya bozoridagi mavqei yanada mustahkamlanib, iqtisodiy o‘shishning sifat jihatidan yangi bosqichga erishish uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. World Bank. *World Development Indicators: Foreign direct investment, net inflows*. <https://data.worldbank.org>
2. UNCTAD. *World Investment Report 2024: International investment trends and policies*. United Nations Conference on Trade and Development. <https://unctad.org>
3. OECD. *FDI regulatory restrictiveness index*. Organisation for Economic Co-operation and Development. <https://www.oecd.org>
4. International Monetary Fund (IMF). *Global financial stability report: Capital flows and investment trends*. <https://www.imf.org>
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2022). *2022–2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi*. <https://lex.uz>
6. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. (2024). *O‘zbekiston investitsiya muhitini rivojlantirish bo‘yicha yillik hisobot*. <https://invest.gov.uz>
7. Raximov, J. U. (2025). Foreign direct investment and financial integration in Uzbekistan. *Innovation Science and Technology Journal*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17447858>

8. Rustamov, F. (2025). Strategic determinants of foreign direct investment in Uzbekistan. *Innovation Science and Technology Journal*.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18013152>
9. Azimov, S. (2025). Research on the effects of GDP, inflation and interest rate on FDI inflows in Uzbekistan. *Marketing Journal*.
<https://marketingjournal.uz/index.php/mj/article/view/421>
10. Ibragimov, A., & Keldiyorov, S. (2024). The impact of foreign direct investment on economic growth in Uzbekistan. *Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot Journal*.
<https://green-eco.uz/index.php/GED/article/view/1280>
11. Faruq, A. O. (2023). The determinants of foreign direct investment in emerging Asian economies. *arXiv preprint*. <https://arxiv.org/abs/2307.07037>
12. Lee, H.-S., Chernikov, S. U., & Nagy, S. (2022). Motivations and locational factors of FDI in CIS countries. *arXiv preprint*. <https://arxiv.org/abs/2212.13841>
13. Sovbetov, Y., & Moussa, M. (2025). Interaction of economic freedom and foreign direct investment globally. *arXiv preprint*.
<https://arxiv.org/abs/2512.01695>
14. Iqtisodiyot TsUE. (2023). *Assessing the effectiveness of foreign direct investment on Uzbekistan's economic development*. <https://iqtisodiyot.tsue.uz>